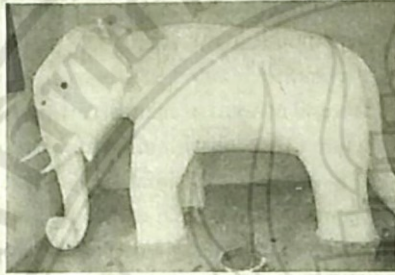

อนุสาวรีย์ช้างเผือก – ช้างอารักษ์เมืองเชียงใหม่ (๑)

รูปช้างที่สร้างขึ้นในเมืองเชียงใหม่ มีทั้งช้างเผือกที่เป็นอนุสาวรีย์ซึ่งต่อมากลายเป็นช้างเผือกอารักษ์เมืองหรือเสือเมือง และช้างในฐานะอารักษ์เมืองเช่นกัน แต่ตั้งอยู่อีกแห่งหนึ่ง รูปช้างเผือกและช้างดังกล่าวมีความสำคัญต่อเมืองเชียงใหม่ ทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมความเชื่อซึ่งมีรายละเอียดที่น่าสนใจไม่น้อย

เฉพาะรูปช้างเผือกที่เป็นอนุสาวรีย์ มีประวัติความเป็นมาปรากฏในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ว่าในสมัยพระญาแสนเมืองมกษัตริย์ลำดับที่ ๑ ในราชวงศ์มังรายนั้น ล้านนาถูกสุโขทัยมีสัมพันธไมตรีอันดีต่อกัน ครั้งหนึ่งกษัตริย์ของสุโขทัย คือ พระเจ้าไสยลือไทเกิดความขัดแย้งกับกษัตริย์อยุธยา จึง

ได้มีราชสาส์นมาของกองทัพเชียงใหม่ไปช่วยรบกับอยุธยา

พระญาแสนเมืองมาทรงยกกองทัพไปช่วย เมื่อถึงสุโขทัยได้ตั้งทัพอยู่นอกเมืองแล้วพักพลรอให้พระเจ้าไสยลือไทออกมาต้อนรับ แต่การณ์กลับเห็นว่าสุโขทัยยกทัพเข้ารอบโจมตีทัพเชียงใหม่ในเวลาเดียวกันโดยไม่มีทันได้ตั้งตัว ทัพเชียงใหม่แตกพ่าย พระญาแสนเมืองมาพลัดหลงออกนอกจากกองทัพ เสด็จหนีไปทางทิศใต้ และได้พบกับชายสองคน คนหนึ่งชื่ออ้ายยออบอีกคนหนึ่งชื่ออ้ายยี่ระ บุคคลทั้งสองได้ผลักดันแบกพระองค์มาตามทางจนถึงเมืองเชียงใหม่ คุณความดีครั้งนั้นพระญาแสนเมืองมาทรงชุบเลี้ยงให้เป็นทหารระดับพวกเป็น พวกช้างซ้ายขวา แล้วให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทางทิศใต้ของเชิงโหมทางทิศตะวันออก จากนั้นทั้งสองได้ให้สร้างรูปช้างเผือกไว้ซ้ายขวา โดยให้มีช่องทางเดินระหว่างช้างทั้งสองเชือก ความตอนนั้น ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับวัดพระงาม เชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๔๖๙) ผู้ที่ ๓ กล่าวไว้ว่า "...ยามเด็ก เจ้าเมืองสุโขทัย แปรยอดพลเล็กเข้ารบเจ้าแสนเมืองมา หมู่มุขแตกพ่ายหนี เจ้าแสนเมืองมาพลัดช้างม้าหมู่หมู่ออกหนีมาทางทิศใต้ เจ้าพบชา ๒ คน ผู้ ๑ ชื่ออ้ายยออบ ผู้ ๑ ชื่ออ้ายยี่ระ ชาแปลี่ยนกันแบกเจ้าแสนเมืองมา มาต่อแถวรอดเมืองเชียงใหม่ เจ้าแสนเมืองมาเลี้ยงชาที่ชื่อเป่นพวกช้างซ้ายขวา ชาตั้งบ้านอยู่ทางใต้เชิงโหมผ่าทางเมืองวันออก ชาที่ชื่อแปลงรูปช้างเผือก ๒ ตัวไว้ซ้ายขวา เทียบเข้าออกตามรูปช้างนั้น มาต่อเท่าบัดนี้แล"

ข้อความต้นฉบับจากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับวัดพระงามเชียงใหม่

รูปช้างเผือกอนุสาวรีย์ของอ้ายยออบกับอ้ายยี่ระ จะตั้งอยู่ที่ใดมีรูปร่างอย่างไร ผู้คนในสมัยปัจจุบันไม่มีใครพบเห็น กระนั้นก็มีนักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่าอยู่บริเวณข้างทางเข้าออกฝั่งซ้ายขวาของประตูหัวเวียงและด้วยเหตุนี้ ชื่อประตูหัวเวียงจึงเรียกประตูช้างเผือก แต่นั่นมา ส่วนรูปร่างคงเป็นรูปช้างเผือกตั้งอยู่คนละฟากถนน เพราะในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่า "แปลงรูปช้างเผือก ๒ ตัวไว้ซ้ายขวาเทียบ(เดิน) เข้าออกตามรูปช้างนั้น" อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม รูปอนุสาวรีย์ดังกล่าวจะมีอายุยืนนานเพียงใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่พบว่ามีการสร้างรูปช้างเผือกขึ้นใหม่ ณ บริเวณใกล้เคียงกัน ในสมัยพระญาติโลกราช ครั้งหนึ่งและในสมัยพระเจ้ากาวิละอีกครั้งหนึ่ง แต่การสร้างสองครั้งหลังนี้เป็น การสร้างขึ้นในฐานะอารักษ์เมืองหรือเสือเมืองซึ่งต่างจากการสร้างครั้งแรกที่สร้างในฐานะเป็นอนุสาวรีย์

เรื่องราวของรูปช้างเผือกและช้างอารักษ์เมืองยังไม่จบ จันทร์ต่อไปอย่าได้พลาดติดตาม.

